

PIWI odrůdy a jejich plocha v Německu a ve Švýcarsku

Jiří Sedlo, PIWI International

Většina plochy vinic světa s novodobými PIWI odrůdami, které vznikaly od poloviny minulého století, se nachází v Evropě. Státy s největší plochou těchto odrůd jsou bezesporu Maďarsko a Německo. Zatímco v Maďarsku pěstování PIWI-odrůd ustrnulo na dříve vyšlechtěných maďarských odrůdách, v Německu v posledních desetiletích probíhá dynamický rozvoj včetně dalšího šlechtění nových odrůd. To platí i pro Švýcarsko, Rakousko a Česko.

Francie a Itálie v podílu nových interspecifických odrůd na celkové ploše vinic státu, stejně jako v jejich šlechtění, poněkud zaostaly, ale jak se již rýsuje, vzhledem k jejich celkové ploše vinic, brzy mezi státy světa zaujmou první místa ve výsadbách PIWI odrůd. Pro srovnání: V ČR tvoří PIWI odrůdy (2020) celkem 4,1 % plochy vinic státu, v Německu (2019) je to 2,5 %, ve Švýcarsku 2,2 %, v Rakousku 1,3 %, v Itálii a Francii jsou to desetiny procenta s rychlým růstem. Španělsko se začíná „teprve probouzet“. Samozřejmě při posouzení celkové plochy PIWI odrůd v jednotlivých státech vypadá pořadí úplně jinak: V ČR se nachází 740 ha, v Německu 2 600 ha, ve Švýcarsku 320 ha a v Rakousku kolem 650 ha. Všude, na rozdíl od nás, s převahou vlastních novošlechtění. V Itálii a Francii jsou to stovky hektarů, které možná po jarní výsadbě 2021 přesáhnou číslu 1000. Ve Španělsku jde řádově o jednu stovku hektarů. Celkovým trendem v Evropě je trvalý růst podílu PIWI odrůd, napomáhá tomu i orientace nové společné zemědělské politiky EU směrem ke ekologickému zemědělství, kde i vinohradnictví bude mít stanovená kritéria pro dosažení určitého procenta bioprodukce v určeném čase. V tomto příspěvku budeme podrobněji sledovat stav v Německu a Švýcarsku.

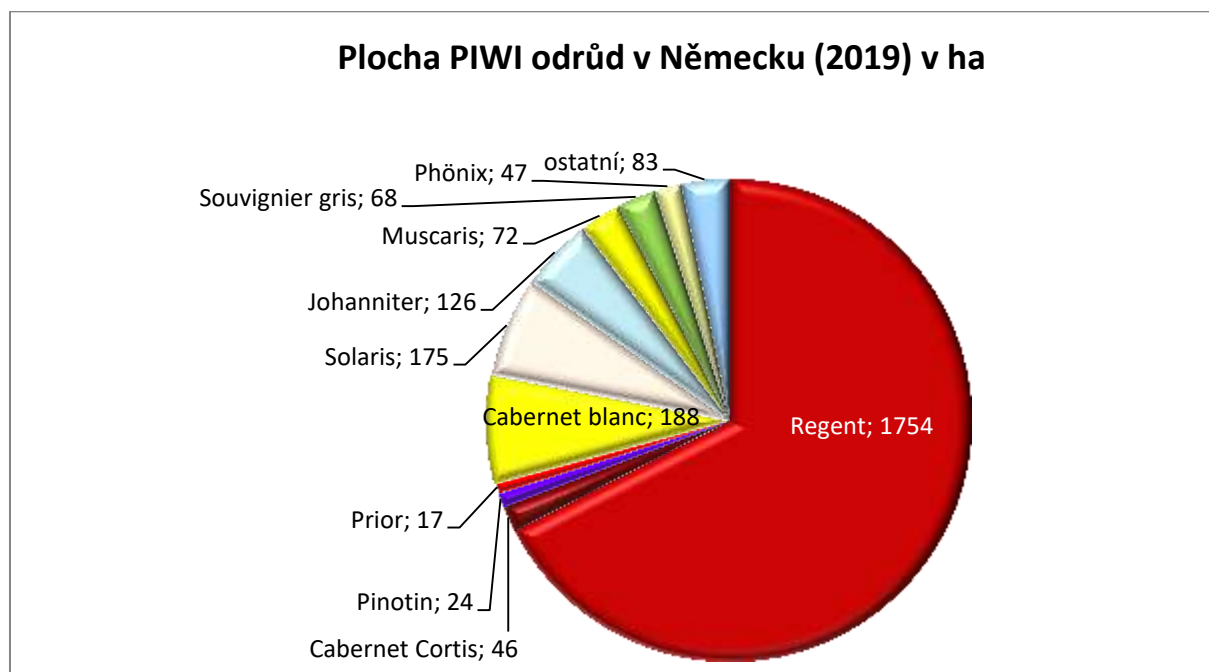
Německo

Na **Obrázku 1** můžeme pozorovat složení německých vinic s interspecifickými odrůdami révy. Ke správné interpretaci je třeba si uvědomit, že réva vinná je trvalá kultura s životností přesahující třicet let. To znamená, že obliba té které odrůdy se v čase mění, ale ve výsadbě určitou dobu zůstane. Nezávisí tedy pouze na kvalitě odrůdy. To se v plné míře týká především odrůdy Regent, která v Německu zaujímá 2/3 plochy vinic s PIWI odrůdami. Regent patří k prvním v Německu registrovaným (1995) PIWI odrůdám, byl první z modrých odrůd (křížení 1967). Vysazoval se v době, kdy bylo v Německu, stejně jako u nás, zapotřebí zvýšit podíl modrých odrůd. Tyto dva faktory vysvětlují tak výrazný podíl mezi PIWI odrůdami, ačkoliv ve všech německých vinicích tvoří modré odrůdy přibližně stejný podíl jako u nás. Jeho plocha se již snižuje, svého vrcholu rozšíření v Německu dosáhl kolem roku 2005, kdy se pěstoval na téměř 2 200 ha. Meziroční pokles 2019/2018 činil 30 ha.

Druhou nejrozšířenější PIWI odrůdou v Německu je bílá švýcarská odrůda Cabernet blanc (188 ha), ačkoliv byla v Německu registrována teprve v roce 2010 (křížení proběhlo v roce 1991). Meziroční (2019/2018) nárůst plochy činil 30 ha, tj. 19 %! Značně rozšířené jsou ještě německé bílé odrůdy Solaris a Johanniter. Obecně platí, že v poslední době se vysazují především bílé odrůdy, protože produkci červeného vína zatím zajišťuje Regent. Solaris pochází z křížení v roce 1975 (právní ochrana od roku 2001) a jeho plocha se meziročně zvýšila o 15 ha, tj. 9 %. Johanniter je o něco starší (křížení 1968, ochrana 1997) a jeho plocha stále ještě narůstá, v roce 2007 činila 59 ha, 2018 již 124 ha a v roce 2019 o 2 ha více.

K dalším PIWI odrůdám, které mají v Německu větší význam a jejichž plocha vinic se zvyšuje, patří německé bílé odrůdy Muscaris (meziročně +14 ha, tj. 24 %!), Souvignier gris (+18 ha, tj. 36 %) a Hibernat, jehož plocha se meziročně zvýšila z 3 na 5 ha. Z modrých odrůd to je pouze švýcarský Pinotin s meziročním růstem plochy vinic z 21 na 24 ha.

Obr. 1: Odrůdová skladba německých vinic osázených interspecifickými odrůdami

Dále se na menší ploše pěstují německé PIWI odrůdy, jejichž plocha vinic meziročně 2019/2018 víceméně stagnovala. Z bílých to jsou Phönix (47 ha), Helios (14 ha), Saphira (10 ha) a Bronner (5 ha), z modrých pak Cabernet Cortis (46 ha), Prior (17 ha), Monarch (11 ha), Rondo (11 ha), Cabernet Carbon (9 ha), Cabernet Carol (5 ha) a Piroso (5 ha). Náleží sem samozřejmě i řada dalších novějších odrůd, které jsou pěstovány ještě v menším rozsahu, mezi nimi jsou i moravské odrůdy. Konkrétně například Laurot se 4 ha (v ČR je to 5 ha), ale i další odrůdy. Šlechtěním révy vinné na rezistenci vůči houbovým chorobám se zde dlouhodobě zabývá několik státních institucí.

Švýcarsko

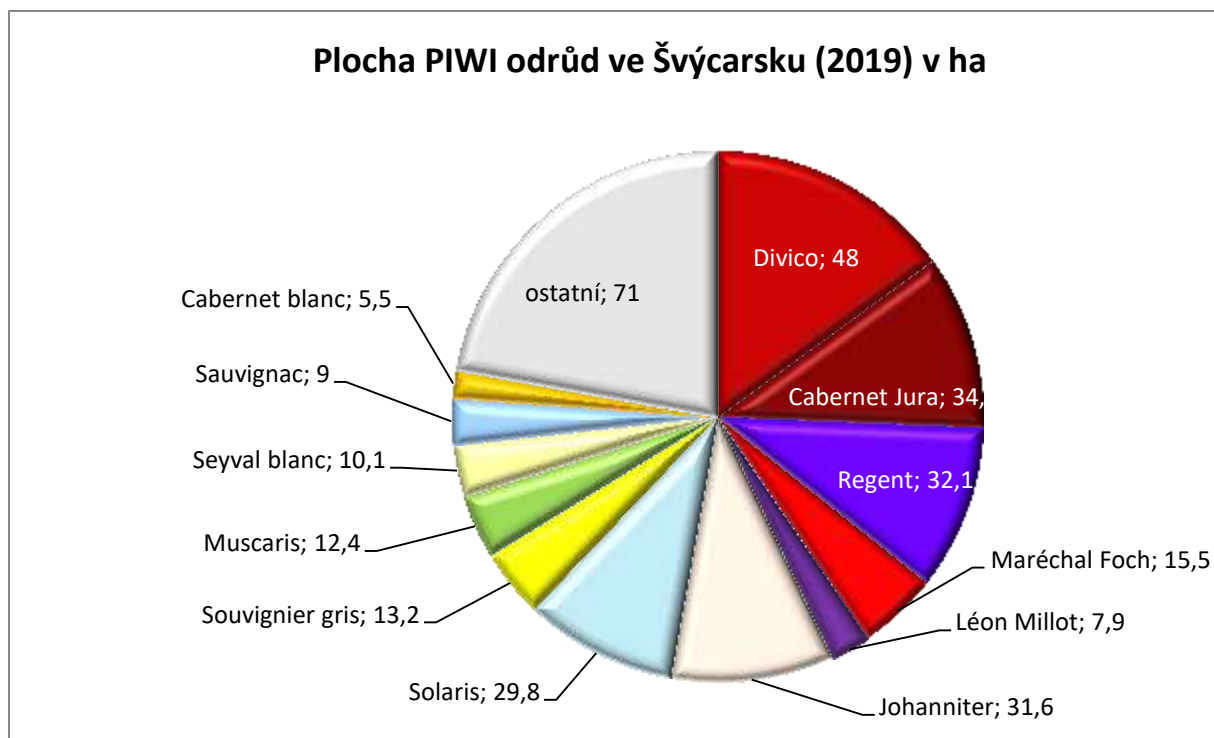
Švýcarsko je kolébkou ekologického zemědělství a spolu s Německem i pěstování PIWI odrůd révy. Platí to zvláště pro německy mluvící region Ostschweiz (Východní Švýcarsko), kde podíl vinic s PIWI odrůdami již přesahuje 6 %. Ve Švýcarsku se v roce 1994 nacházelo 50 ha komerčních vinic s PIWI odrůdami, v roce 2012 to bylo 170 ha a v roce 2019 už 320 ha. Pro srovnání: V ČR v roce 2012 jich bylo přibližně 150 ha, ale již v roce 2013 jsme měli stejnou plochu jako Švýcarsko. Na rozdíl od Německa, ve Švýcarsku poměr modrých a bílých PIWI odrůd (**Obrázek 2**) kopíruje stav všech vinic v konfederaci.

Z modrých PIWI odrůd a nejpěstovanější PIWI odrůdou vůbec (2019) je Divico, jejíž plocha ještě v roce 2013 nedosahovala ani jednoho hektaru. V roce 2013 byla totiž tato švýcarská odrůda pocházející z křížení v roce 1997 poprvé uvedena na trh. Následující, plochou stále narůstající odrůdou je švýcarský Cabernet Jura, pocházející z křížení z počátku devadesátých let minulého století. V pořadí třetí odrůdou je německý Regent, jehož plocha kulminovala na hranici 40 ha kolem roku

2005 a od té doby se mírně snižuje. Další dvě modré francouzské odrůdy z počátku minulého století Maréchal Foch a Léon Millot mají již menší význam a posledních dvacet let si udržují svoji plochu vinic, ačkoliv celková plocha vinic PIWI odrůd trvale narůstá.

Z bílých převažují německé odrůdy Johanniter a Solaris. Obě se pěstují posledních dvacet let s přibližně stejně narůstající tendencí. Poměrně rychle se rozšiřují německé odrůdy Sauvignier gris (křížení 1983, ochrana 2012), Muscaris (křížení 1987, ochrana 2012) a švýcarské odrůdy Sauvignac (křížení 1991, ochrana 2018) a Cabernet blanc. Starší francouzská odrůda Seyval blanc, pocházející z počátku minulého století, obdobně jako již zmíněné Maréchal Foch a Léon Millot, v posledních dvaceti letech svoji výměru příliš nemění.

Obr. 2: Odrůdová skladba švýcarských vinic osázených interspecifickými odrůdami

Mimo uvedené dominantní odrůdy se v menším rozsahu pěstují následující modré odrůdy: německý Cabernet Cortis (2014: 3,7 ha; 2019: 4,7 ha), švýcarské odrůdy Blattner Cal 1-28 (1,1/3,9 ha), Cabernet Soyhières (2,5/3,6 ha), Cabaret noir (1,1/2,8 ha), Cabertin (0,9/2,1 ha) a rovněž švýcarská odrůda ze třicátých let minulého století Muscat bleu (2,8/3,3 ha).

V případě bílých odrůd má ještě význam uvést nové švýcarské odrůdy Sauvignon Soyhières (2,5/4,6 ha) a Divona (0,0/2,7 ha), poslední byla uvedena na trh až v roce 2018, maďarskou odrůdu Bianca (2,3/2,3 ha), německé odrůdy Bronner (0,5/1,1 ha) a Saphira (0,3/0,8 ha) a rakouský Donnaurlesling (0,0/0,5 ha).

Za zmínku ještě stojí, že spíše jako rarita se pěstují i staré hybridy, konkrétně odrůdy Isabella a Baco noir, každá celkem na ploše 1,4 ha (Švýcarsko není v EU). V roce 2019 se objevil i Hibernál na ploše tří arů. Šlechtěním interspecifických odrůd se ve Švýcarsku delší dobu zabývají Valentin Blattner a zemědělský výzkumný ústav Agroscope.

Z výše uvedeného výčtu pěstovaných PIWI odrůd v Německu a Švýcarsku vyplývá, že v každém státě se pěstují především odrůdy vyšlechtěné ve vlastní zemi. Ne jinak je tomu v Rakousku, jenom u nás stále ještě dominují německé odrůdy, ačkoliv máme minimálně stejně kvalitní vlastní.